

УДК 657

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ

ТЕТЯНА ГОГОЛЬ,

канд. екон. наук, доцент,
докторант кафедри обліку
підприємницької діяльності
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

Досліджено економічну сутність поняття «облікова політика» та визначені основні її елементи; запропоновано класифікацію підприємств малого бізнесу відповідно до облікової політики; визначені особливості облікової політики підприємств малого бізнесу; досліджено структуру наказу про облікову політику підприємств за видами.

Ключові слова: облікова політика, мале підприємство, наказ про облікову політику.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Останнім часом в країні розвивається бізнес: збільшується кількість малих підприємств, розширюються сфери їх діяльності, збільшуються обсяги цього сектору економіки. Крім того, відбувається активна законотворча діяльність щодо упорядкування нормативно-законодавчої бази у сфері малого підприємництва. Суттєві зміни в організацію обліку, формування і склад фінансової звітності та систему оподаткування малого бізнесу внесені у зв'язку з прийняттям Податкового кодексу України [1] та переходом на міжнародні стандарти фінансової звітності.

Основним інструментом для організації підготовки та подання фінансової звітності підприємства є облікова політика.

Роль держави зводиться до встановлення вимог щодо змісту, структури, порядку висвітлення облікової політики, внесення до неї змін та їх розкриття, що, з одного боку, надає допомогу господарюючому суб'єкту в розробці такого внутрішнього регламенту, а з іншого (з огляду на альтернативність методів оцінки окремих статей звітності та облікових оцінок, права суб'єкта проводити вибір серед таких альтернатив, результат чого висвітлюється в обліковій політиці) – захищає права користувачів фінансової звітності, забезпечуючи повне отримання ними всієї необхідної інформації для читання та аналізу фінансової звітності. У зв'язку з дослідженням цих питань стає чітко обумовленою актуальність теми дослідження.

Тема облікової політики в нашій державі є актуальною з моменту проведення реформи національної облікової системи. Проте й досі залишаються невирішеними питання змісту, структури, ступенів деталізації та розкриття, порядку внесення і відображення змін до облікової політики та облікових оцінок.

Існуючий стан обліку свідчить про необхідність всебічного вивчення і вирішення його проблем в умовах докорінної перебудови діяльності підприємств малого бізнесу.

Аналіз останніх досліджень. Вагомий внесок у дослідження теоретичних і практичних аспектів облікової політики підприємства зробили відомі вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема: М. Білуха, Ф. Бутинець, З. Варналій, С. Голов, Г. Давидов, Н. Дорош, В. Єфіменко, С. Зубілевич, М. Кужельний, Є. Мних, В. Пархоменко, М. Пушкар, В. Рудницький, В. Сопко, Л. Шатковська, Б. Усач та ін.

Однак особливостям організації облікової політики на підприємствах малого бізнесу приділяється недостатньо уваги або застосовується формальний підхід до методики її впровадження, що зумовлює неефективність застосування та обумовлює доцільність подальшого вивчення цих питань.

Мета публікації – виділення характерних рис та аналіз за відповідними ознаками облікової політики підприємств малого бізнесу для отримання більш достовірної та точної інформації з метою прийняття управлінських рішень і формування фінансової звітності.

Для досягнення мети були поставлені й вирішені такі наукові та практичні завдання:

- розглянути економічну природу облікової політики підприємств малого бізнесу та визначити основні її елементи;

- класифікувати підприємства малого бізнесу відповідно до напрямів їх облікової політики;

- виявити особливості формування облікової політики підприємств малого бізнесу;

- дослідити структуру наказу про облікову політику всіх видів підприємств.

Методологічною основою статті виступають концепції та положення управлінського і бухгалтерського обліку, закони України, положення (станданти) бухгалтерського обліку і міжнародні стандарти фінансової звітності, праці провідних зарубіжних і вітчизняних учених та фахівців з проблем організації обліку на підприємствах малого бізнесу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Нині бухгалтерський облік та підготовка фінансової звітності має здійснюватися підприємствами відповідно до принципів і методів, задекларованих Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та наведених у низці національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку [2–4].

Важливою складовою цього процесу є облікова політика, яка розробляється індивідуально кожним підприємством і покликана забезпечувати надійність та достовірність його фінансової інформаційної системи.

Згідно з Законом про бухгалтерський облік [2], П(С)БО 1 [3] та МСБО 8 [5] трактування облікової політики майже ідентичні. Проте є низка невідповідностей, суперечностей і відмінностей між національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку й фінансової звітності, що ускладнює їх застосування підприємствами малого бізнесу. Підприємства малого бізнесу не мають можливості застосовувати МСФЗ у зв'язку зі значними витратами на складання комплексу звітності.

Серед науковців немає єдиного підходу до визначення терміна «облікова політика». Одна група авторів тлумачить облікову політику як сукупність способів ведення бухгалтерського обліку, які були обрані підприємством (Ф. Бутинець, М. Білуха та ін.). Друга група під «обліковою політикою» розуміє принципи та правила ведення бухгалтерського обліку в певній організації (С. Свірко, М. Пушкар та ін.). Третя група дотримується думки, що «облікова політика» – сукупність форм і методів ведення бухгал-

терського обліку на підприємстві (П. Безруких, Т. Барановська та ін.) [6].

Відповідно до визначення поняття «облікова політика» можна виділити основні її елементи (рисунк).

Так, М. Пушкар визначає елемент облікової політики як конкретно обраний або самостійно розроблений підприємством виходячи з умов і специфіки його діяльності; спосіб (прийом) або процедура, що стосується організації та ведення обліку до конкретного об'єкта облікової політики [6, с. 63].

Виходячи з викладеного кожний елемент облікової політики підприємства включає:

1. Теорію – принципи обліку та законодавчі акти.
2. Методику – методи і принципи обробки та фіксації облікової інформації щодо діяльності підприємства.
3. Технологію – вибір плану рахунків, форми обліку, системи внутрішнього контролю на підприємстві.
4. Організацію – структуру бухгалтерії, організацію системи внутрішнього документообігу та контролю.

Складено автором за даними [6, с. 65]

Рисунок. Основні елементи облікової політики підприємства

Можна виділити окремі етапи формування облікової політики на підприємствах малого бізнесу (табл. 1).

Однак суб'єкти малого бізнесу – юридичні особи мають неоднорідний склад, тому для визначення особливостей організації обліку необхідно їх класифікувати за відповідними ознаками відносно принципів облікової політики (табл. 2).

Таблиця 1

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Назва етапу	Зміст етапу
1. Підготовчий	Вивчення інформації, що міститься в установчих документах, основні напрями господарської діяльності тощо
2. Організаційний	Розподіл і закріплення функціональних обов'язків і повноважень між посадовими особами підприємства; визначення посадових осіб, відповідальних за організацію і ведення обліку та складання й подання фінансової та іншої звітності; визначення осіб, які мають право підпису первинних документів; встановлення відповідальності за порушення облікової політики підприємства
3. Методичний	Визначення межі суттєвості, вибір із альтернативних варіантів конкретних способів ведення обліку, підбір відповідних до специфіки підприємства методів ведення обліку, вибір форми ведення обліку, прийняття робочого плану рахунків та ін.
4. Технічний	Розробка та складання графіка документообігу, визначення форми та складу первинних документів, визначення порядку комп'ютеризації обліку, формування облікових реєстрів, розробка внутрішніх первинних документів
5. Заключний	Оформлення наказу про облікову політику підприємства, порядок внесення змін до облікової політики, контроль за її виконанням, порядок складання та подання фінансової звітності підприємства

Складено автором за даними [6; 7]

Таблиця 2

КЛАСИФІКАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ ВІДПОВІДНО ДО ПРИНЦИПІВ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ

Класифікаційна ознака	Різновид	Примітки
1. За чисельністю працівників	<ul style="list-style-type: none"> • Суб'єкти мікропідприємництва (середня чисельність працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб) • Суб'єкти малого підприємництва (середня чисельність працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб) 	Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22.03.2012 р. № 4618
2. За обсягом реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	<ul style="list-style-type: none"> • Річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 млн євро, визначену за середньорічним курсом НБУ • Річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 млн євро, визначену за середньорічним курсом НБУ 	Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22.03.2012 р. № 4618
3. За системою оподаткування	<ul style="list-style-type: none"> • Загальна • Єдиний податок 	Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI
4. За формою організації обліку	<ul style="list-style-type: none"> • Меморіально-ордерна • Журнально-ордерна • Спрощена • Автоматизована 	
5. За формами фінансової звітності	<ul style="list-style-type: none"> • Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва (форми № 1-м, № 2-м) • Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва (форми № 1-мс, № 2-мс) 	П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»

Складено автором за даними [1; 8; 9]

Відповідно до наведеної в табл. 2 класифікації необхідно диференціювати підходи до формування облікової політики за видом підприємства. Поділ на мікропідприємства та малі підприємства з урахуванням чисельності працюючих, обсягів реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), видів діяльності, системи оподаткування та інших чинників потрібно враховувати при формуванні наказу про облікову політику, техніку, методику та організацію обліку на таких підприємствах.

Мікропідприємства, які складають спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва та мають право на застосування спрощеного обліку доходів і витрат (якщо вони не зареєстровані платниками податку на додану вартість), можуть систематизувати інформацію, що міститься у прийнятих до обліку первинних документах і реєстрах бухгалтерського обліку, без застосування подвійного запису.

Облік на мікропідприємствах має бути максимально скорочений і спрощений, оскільки, як правило,

тут немає штату працівників, які б займалися винятково веденням обліку. Склад наказу про облікову політику таких підприємств має суттєво відрізнитися від складу аналогічного наказу малих підприємств, а тим більше середніх і великих.

На сьогодні не існує затвердженої форми наказу про облікову політику підприємства. Деякі науковці вважають це суттєвим недоліком у нормативній базі щодо організації обліку на підприємстві [6; 7; 10; 11]. Однак, на нашу думку, відсутність чітко встановленої та законодавчо затвердженої форми наказу про облікову політику є не недоліком, а перевагою, яка дає на основі чинних нормативно-законодавчих актів певну свободу підприємству у виборі методики та організації обліку відповідно до виду його діяльності.

Виходячи з цього вважаємо за доцільне використовувати таку структуру наказу про облікову політику підприємства:

Загальні положення. Вказуються основні відомості про підприємство (форма власності, організаційно-правова форма, відомості про державну реєстрацію, місцезнаходження, наявність філій (представництв), види діяльності, наявність ліцензій або патентів, середньооблікова чисельність працівників та ін.).

Розділ I. Організація облікового процесу (визначаються загальні питання організаційної структури бухгалтерії, обирається форма організації бухгалтерського обліку на підприємстві; перелік внутрішніх інструкцій, стандартів, положень; інші аспекти діяльності бухгалтерського апарату).

Розділ II. Методика та порядок ведення облікового процесу. Визначаються методи ведення бухгалтерського обліку, які суттєво впливають на оцінку та прийняття рішень користувачами бухгалтерської звітності. До них відносять:

- межу суттєвості;
- методи оцінки вибуття запасів;
- строки проведення інвентаризації;
- методи нарахування амортизації необоротних активів;
- визнання доходів і витрат від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг;
- методи калькулювання витрат виробництва;
- методи за елементами витрат;
- методи за видами продукції (робіт, послуг);
- методи за статтями калькуляції;
- методи з використанням рахунків класу 8 або 8 та 9, або тільки 9.

Розділ III. Технічне забезпечення облікового процесу. Відображується така інформація:

- робочий План рахунків;
- перелік первинних документів і облікових регістрів;
- форма ведення бухгалтерського обліку;
- правила документообігу та технології обробки облікової інформації;
- склад і порядок подання фінансової звітності.

Додатки: робочий план рахунків; графік документообігу; перелік первинних документів і облікових регістрів тощо.

Особливості складу наказу про облікову політику підприємства залежно від його виду подано в табл. 3.

Таблиця 3

СКЛАД НАКАЗУ ПРО ОБЛІКОВУ ПОЛІТИКУ ВІДПОВІДНО ДО ВИДУ ПІДПРИЄМСТВА

Розділи та елементи наказу про облікову політику	Великі та середні підприємства	Малі підприємства	Мікропідприємства
<i>Загальні положення</i>	+	+	+
<i>Розділ I. Організація облікового процесу</i>			
Організаційна структура бухгалтерії	+	–	–
Форма організації бухгалтерського обліку	+	+	+
Перелік внутрішніх нормативних документів	+	+	–
<i>Розділ II. Методика та порядок ведення облікового процесу</i>			
Межа суттєвості	+	+	+
Методи оцінки вибуття запасів	+	+	+
Строки проведення інвентаризації	+	+	+
Методи нарахування амортизації необоротних активів	+	+	+
Визнання доходів і витрат	+	+	+
Методи калькулювання витрат виробництва	+	+	+

Розділи та елементи наказу про облікову політику	Великі та середні підприємства	Малі підприємства	Мікропідприємства
<i>Розділ III. Технічне забезпечення облікового процесу</i>			
Робочий План рахунків	+	+	—
Перелік первинних документів і облікових регістрів	+	+	+
Форма ведення бухгалтерського обліку	+	—	—
Правила документообігу та технології обробки облікової інформації	+	+	+
Склад і порядок подання фінансової звітності	+	+	+
<i>Додатки</i>			
Робочий план рахунків	+	+	—
Графік документообігу	+	+	+
Перелік первинних документів і облікових регістрів	+	—	—

Складено автором.

Відповідно до даних табл. 3 можна дійти висновку, що суттєві відмінності у складі наказу про облікову політику підприємства між великими, середніми, малими та мікропідприємствами належать до організаційних і технічних аспектів облікового процесу, а методика та порядок ведення облікового процесу практично не відрізняються.

Необхідною умовою провадження діяльності сучасного підприємства є ведення управлінського обліку, організація і методика якого мають знайти відображення в наказі про облікову політику, але не як окремий розділ, а як доповнення окремими елементами всіх трьох розділів наказу.

Ф. Бутинець, Т. Давидюк, Н. Малюга, Л. Чижевська вважають потрібним виділяти в окремий розділ наказу про облікову політику управлінський облік та внутрішній контроль на підприємстві.

На нашу думку, такий підхід доцільно застосовувати до великих і середніх підприємств, а стосовно малих і мікропідприємств наведені три розділи мають включати окремі елементи облікової політики щодо управлінського обліку та внутрішнього контролю.

Управлінський облік містить у собі послідовні операції щодо прийняття управлінських рішень та спрямування на інформаційне забезпечення управління і контроль формування витрат і доходів, тобто сприяти підвищенню ефективності господарювання.

Основними об'єктами управлінського обліку є витрати, доходи і фінансові результати підприємства, попередньо відображені в фінансовому обліку. В управлінському обліку витрати перегруповують за цільовим призначенням, тобто за видами продукції,

замовленнями, процесами, стадіями виробництва, центрами відповідальності, сферами діяльності тощо.

Дані управлінського обліку здатні задовольнити всі інформаційні потреби внутрішніх користувачів – менеджерів, центрів відповідальності, керівників, власників.

Особливістю організації облікової політики на малих підприємствах є те, що управлінські та контрольні функції виконують не окремі служби та фахівці, а обмежена чисельність працівників, що здійснюють ведення бухгалтерського, фінансового та податкового обліку, а у багатьох випадках, і виконання інших управлінських та виробничих функцій на підприємстві. Як правило, на мікропідприємствах ці функції виконує безпосередньо його керівник (власник). Отже, при відсутності у керівника (власника) необхідних знань і навичок щодо організації та ведення управлінського обліку і внутрішнього контролю на таких підприємствах не приділяється потрібної уваги виконанню зазначених вище функцій.

До елементів облікової політики на малих підприємствах щодо управлінського обліку відносять:

- варіанти обліку витрат (з використанням рахунків класів 0–9; з використанням усіх рахунків, крім класу 8 «Витрати за елементами»; з використанням усіх рахунків, крім класу 9 «Витрати діяльності»);
- системи обліку витрат (за повними та неповними витратами);
- методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції (позамовний, попередільний, нормативний);
- перелік центрів витрат та сфер відповідальності;
- перелік об'єктів (носіїв) витрат;

- перелік і склад статей калькуляції;
- перелік і склад змінних і постійних загальновиробничих витрат;
- бази розподілу загальновиробничих витрат (обсяг діяльності, заробітна плата, години роботи, прямі витрати та ін.);
- оцінка залишків незавершеного виробництва (за плановою (нормативною) виробничою собівартістю, за плановими прямими витратами, за собівартістю сировини);
- вид зведеного обліку витрат виробництва;
- методи оцінки готової продукції (за плановою

(нормативною) виробничою собівартістю або за фактичною виробничою собівартістю);

- методи обліку доходів;
- робочий план рахунків щодо доходів, витрат та фінансових результатів;
- перелік реєстрів управлінського обліку;
- перелік бюджетів доходів і витрат;
- склад та форми управлінської звітності, строки та порядок її подання.

Виходячи з викладеного розподіл елементів управлінського обліку за розділами наказу про облікову політику підприємства наведено у табл. 4.

Таблиця 4

**ЕЛЕМЕНТИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ЗА РОЗДІЛАМИ НАКАЗУ
ПРО ОБЛІКОВУ ПОЛІТИКУ ПІДПРИЄМСТВА МАЛОГО БІЗНЕСУ**

Розділ наказу про облікову політику	Елементи управлінського обліку
Розділ I. Організація облікового процесу	Основні напрями господарської діяльності, види продукції, центри фінансової відповідальності та управління, місця виникнення витрат та основні їх види, вивчення стану цих об'єктів, визначення відповідальних за ведення управлінського обліку, їх обов'язки та відповідальність
Розділ II. Методика та порядок ведення облікового процесу	Облік витрат (з використанням рахунків класів 0–9; з використанням всіх рахунків, крім класу 8 «Витрати за елементами»; з використанням всіх рахунків, крім класу 9 «Витрати діяльності»); система обліку витрат (за повними та неповними витратами); метод обліку витрат та калькулювання собівартості продукції (позамовний, попередільний, нормативний); перелік центрів витрат та сфер відповідальності; перелік об'єктів (носіїв) витрат; перелік і склад статей калькуляції; перелік і склад змінних та постійних загальновиробничих витрат; бази розподілу загальновиробничих витрат (обсяг діяльності, заробітна плата, години роботи, прямі витрати та ін.); оцінка залишків незавершеного виробництва (за плановою (нормативною) виробничою собівартістю, за плановими прямими витратами, за собівартістю сировини); вид зведеного обліку витрат виробництва; методи оцінки готової продукції (за плановою (нормативною) виробничою собівартістю або за фактичною виробничою собівартістю); методи обліку доходів
Розділ III. Технічне забезпечення облікового процесу	Робочий план рахунків щодо доходів, витрат та фінансових результатів; перелік реєстрів управлінського обліку; перелік бюджетів доходів і витрат; склад і форми управлінської звітності, строки та порядок її подання
Додатки	Робочий план рахунків доходів, витрат і фінансових результатів; графік документообігу управлінських документів; перелік форм управлінської звітності та ін.

Складено автором за [6, с. 177–202]

Тобто суб'єкти малого підприємництва самостійно обирають, чи вести бухгалтерський облік за загальним правилом з використанням загального Плану рахунків, чи у спрощеному вигляді із застосуванням спрощеного Плану рахунків [12] і складанням фінансової звітності відповідно до П(С)БО 25 [9].

Суб'єкти малого підприємництва, які мають право на застосування спрощеного бухгалтерського обліку доходів і витрат, визнають витрати і доходи з урахуванням вимог ПКУ і відносять суми, які не визнаються ПКУ витратами або доходами, безпосередньо на фінансовий результат після оподаткування (п. 8 П(С)БО 25).

Йдеться про підприємства, які підпадають під критерії п. 154.6 ПКУ (для яких на період з 01.04.2011 р. до 01.01.2016 р. встановлена ставка податку на прибуток 0%) та які не зареєстровані платниками ПДВ [1].

Цей наказ визначає систему реєстрів, порядок і спосіб реєстрації та узагальнення інформації у них без застосування подвійного запису для складання спрощеного фінансового звіту.

Обсяги господарських операцій відображують у реєстрах у гривнях (з копійками), а операції в іноземній валюті – у гривнях перерахуванням суми в іноземній валюті на дату здійснення операції.

Систематизацію господарських операцій здійснюють у:

- ◆ Журналі 1-мс обліку активів;
- ◆ Журналі 2-мс обліку капіталу і зобов'язань;
- ◆ Журналі 3-мс обліку доходів;
- ◆ Журналі 4-мс обліку витрат.

У спрощеному Плані рахунків використання рахунків класу 8 не передбачено, отже, їх використання можливо лише у рамках управлінського обліку.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Формування облікової політики на малих і мікропідприємствах складається не тільки із сукупності способів і методів ведення бухгалтерського обліку, а й з досягнення ефективності управління обліковими процесами та прийняття управлінських рішень.

Ураховуючи чисельність працюючих, обсяги реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), види діяльності, систему оподаткування та інші чинники, які впливають на вибір методів ведення і організації обліку, власники та обліковий персонал малих підприємств повинні виходити з принципу раціональності та врахування індивідуальних особливостей при формуванні облікової політики.

Сучасні умови ведення обліку на малих підприємствах потребують удосконалення нормативно-правової бази, тому доцільно провести аналіз і групування малих підприємств за окремими ознаками для вдосконалення організації облікового процесу.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. **Податковий** кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. **Про бухгалтерський** облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
3. **Положення** (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 31.03.99 р. № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0391-99>
4. **Положення** (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах», затв. наказом Міністерства фінансів України від 28.05.99 р. № 137 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minfin.gov.ua
5. **Міжнародний** стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» від 01.01.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_020
6. **Пушкар М.С.** Теорія і практика формування облікової політики: [монографія] / М.С. Пушкар, М.Т. Щирба. – Тернопіль: Карт-бланш, 2010. – 260 с.
7. **Сук Л.** Елементи методу бухгалтерського обліку в малому бізнесі / Л. Сук, П. Сук // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. – №1. – С. 3–9.
8. **Про розвиток** та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 р. № 4618 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>
9. **Положення** (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» від 25.02.2000 р. № 39 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>
10. **Голов С.** Бухгалтерський облік та фінансова звітність малих і середніх підприємств / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 10. – С. 3–15.
11. **Організація** бухгалтерського обліку; за ред. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП «Рута», 2002. – 592 с.
12. **План** рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва, затв. наказом Міністерства фінансів України від 19.04.2001 р. № 186.
13. **Про облікову** політику: лист Міністерства фінансів України від 21.12.2005 р. № 31-34000-10-5/27793 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=58984&cat_id=34931

Исследована экономическая сущность понятия «учетная политика» и определены основные ее элементы; предложена классификация предприятий малого бизнеса в соответствии с учетной политикой; рассмотрены особенности учетной политики предприятий малого бизнеса; исследована структура приказа об учетной политике предприятий по видам.

Ключевые слова: *учетная политика, малое предприятие, приказ об учетной политике.*

Investigated the economic substance of the concept of "accounting policies" and defined its basic elements, classification of small businesses in accordance with the accounting policies, accounting policies set features small businesses, the structure of the Order of the accounting policies of enterprises by types.

Keywords: *accounting policies, small business, Order of the accounting policies.*